

ØRNEFANGSTEN PÅ VÆRØY EAGLE CATCHING IN VÆRØY

● Du er her

På Værøy ble det fanget ørn med hendene helt fra 1600-tallet og frem til fredningen i 1968. Så tidlig som i 1665, ble den spesielle ørnefangsten på øya beskrevet da prest Fransco Negri fra Italia nevnte fangstformen i sine reisebeskrivelser etter besøk på øya. Når sjøfuglene klekket eggene sine var himmelen svart av lunde, alke og lomvi. Fuglene hadde kort veg til matfattet utenfor de stupbratte Værøyfjellene. Men, både ved reiret, i lufta og på vannflaten var det farer som truet. Den majestetiske havørnen var nok den største trusselen. Begrunnelsen for at Værøyfolket drev ørnefangsten, var skaden rovfuglen gjorde på utgangsauene. I eldre tid gikk sauene ute både sommer og vinter, og det kunne nok hende at de flaksende rovfuglene skremte en og annen utgangsau utfor

de bratte flågene. Fangsten foregikk sent om høstene, da hadde man slakteavfall fra sauene som ble brukt som åte.

Ørnen dras inn

Ørnefangere Alfred Sjursen og Martin Nicolaisen

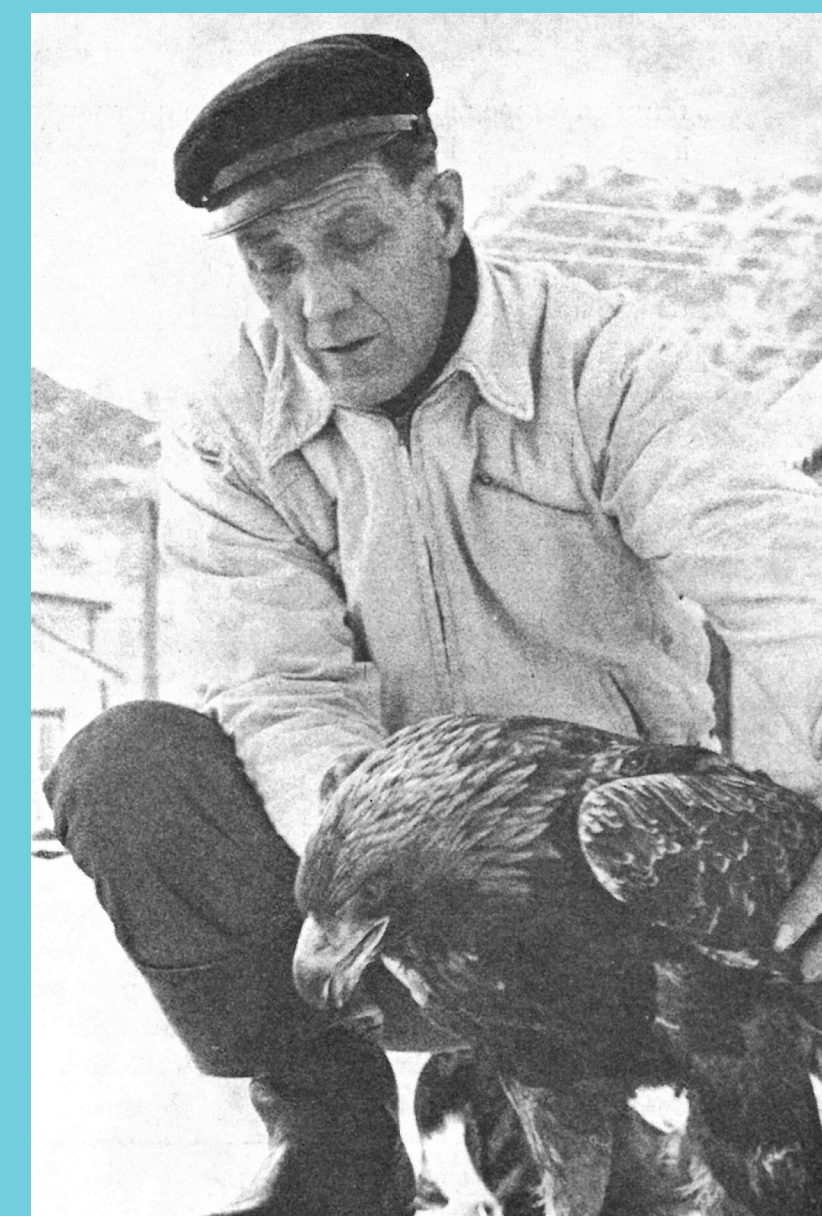
Små og trange skjul kalt ørnhus var bygd opp av stein i fjellsidene steinurer, godt kamuflerte. Inni disse mørke hulene satt tålmodige fangstmenn og ventet. For å lokke ørna til hula - la man et stykke kjøtt på det vesle platået utenfor den lille åpningen. Først kom raven - som fungerte både som lokkefugl og varsler for ørna. Når ørna så at det var trygt og landet for å ta åtet, måtte man være snar å gripe den om beina. Når fangeren først hadde fått tak, fikk ikke den store fuglen luft under vingene. Med et hardt rykk dro man den inn gjennom den lille åpningen og vred om nakken på den før den rakk å gjøre skade med nebb eller klør.

Både havørn og kongeørn ble tatt. Etter hvert som det fra slutten av 1800-tallet ble skuddpremie på ørn, skjøt det fart i ørnefangsten. Nils Olsen fra Sør-Værøy har rekorden på antall ørn fanget på en og samme dag - ikke mindre enn 16 stykker. Fangsten foregikk over hele øya - t.o.m. på de flate holmene Rognan ble det fanget 55 ørn på en sesong. I dag kan man finne rester av ørnehus spredd mange steder på øya. De forlatte ørnhusene på Værøy ligger fortsatt i fjellet som en viktig kulturminner, og forteller om en underlig fangstform som folket på Værøy antagelig var alene om.

I 1851 ble det fanget 90 ørn på Værøy, mens det i 1891 ble fanget 51 ørn og i 1893 63 ørn. Ett år skal det ha blitt utbetalt skuddpremie for hele 252 ørn. Siden lensmannen kun trengte klørne for å utbetale skuddpremie, fant ørnefangerne på noe de kunne bruke de kjempemessige vingene til (vingespenn opptil 2,4 m). De kappet de av og brukte dem som svære sopelimer.

Etter århundrer med hard jakt på havørn og kongeørn i Norge, med blant annet skytevåpen, gift og reirplyndring, ble disse flotte fuglene fredet i 1968. Den siste kjente ørnefangsten på Værøy ble gjort av læreren Walter Kilvik som fanget og ringmerket en ørn i 1974. Han fanget 4 ørn i løpet av noen få timer! I dag finnes det nå mer enn 2.000 hekkende par bare i Norge og på Værøy kan man om sommeren enkelte steder se flokker på mer enn 20 ørn som ofte jakter på andre sine fugleunger.

Catching eagles with bare hands was an unusual sport only practiced in Værøy. It probably started in the 1600th century and ended in 1968 when the eagles were protected. The eagle catching went on in autumn from special «eagle houses» - small cavelike stone constructions usually in the hillsides. Pieces of meat was tied to a rope close to the eagle house - and when the eagle started eating - the rope was pulled slowly towards the catcher inside the eagle house. Being close - the catcher grabbed the eagle's feet and dragged it inside and broke his neck. Originally the eagles were caught because they were a danger for the sheep stock. Some hunted for sport and for bounty money (2 NOK). In one single year bounty was paid for 252 eagles! Record for one catcher in one day was 16 eagles! You can find remains of the eagle houses several places on the island.

Martin Nicolaisen

Levende ørn i klasserommet

Allemannsretten/ skikk og bruk

- Du kan ferdes fritt i utmark til fots.
- Fri ferdsel skal ikke være til skade eller ulempe for andre, eller for plante- og dyreliv.
- Vis hensyn til utmarksnæringer.
- Forstyr ikke dyr og fugler.
- Alt vilt er freda med unntak av lovlig jakt.
- Lukk igjen grinden etter deg.

Public access to the countryside/ customs

- You have the right to roam freely through common land.
- Show consideration for wilderness industries.
- Show consideration for other uses of uncultivated land.
- Always close all gates behind you.
- Do not disturb animals and birds.
- All game is protected except for legal hunting.

Vær oppmerksom på:

- + All ferdsel er på eget ansvar. Ved ulykker ring 112 eller 113.

Caution:

- + All passage is at your own risk. Call 112 or 113 in emergency situations.

Let / Easy

Middels / Medium

Krevende / Demanding

Ekspert / Expert

